

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקעה

ערב שבת קודש הגדול
חול-המועד פסח
י"ח בניסן ה'תשע"ג

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

נשים: מותר לאישה לספר בימי הספירה את השערות היוצאות מחוץ לכיסוי-הראש ואינה יכולה לכסותן. מריטת שער הגבות, הריסים והרגליים אינה נחשבת תספורת.⁵⁷

'שהחיינו': נוהגים שאין מברכים 'שהחיינו' (מלבד על פדיון-הבן ובכל דבר)⁶⁰ שעלולים להחמיץ)⁵⁸ בימי הספירה. אך בשבת ובל"ג בעומר - מברכים.⁵⁹

מלאכה: נוהגים אנשים ונשים שלא לעשות מלאכה כל ימי הספירה משקיעת החמה ואילך, עד אחר הספירה⁶⁰ (זו סיבה נוספת שגם הנשים יספרו ספירת העומר).

רפואה: "ובפרט שנמצאים אנו בימים שבין פסח לעצרת, זמן מסוגל לרפואת הגוף ובריאות, כמבואר בספרים"⁶¹.

נסיעות: אין להימנע מנסיעות וטיולים בימי ספירת-העומר.⁶²

עמ' רנטירס. אמנם ההכנסה ל'חדר' אינה עניין של 'אירוע', ואינה חייבת להיעשות מיד בהגיעו לגיל שלוש, אלא כאשר מכניסים אותו ל'חדר' בקביעות (וראה גם בסה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 326, ובלה"ק 'התועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 449, אודות התחלת לימוד א"ב שזמנו "מאז התספורת, או בכל ילד לפום שיעורא דיליה") כפי שכ"ק אדמו"ר מהורש"ב הוכנס ל'חדר' בגיל שלוש וחצי (לקוטי שיחות ח"ה עמ' 86 ועיי"ש בהערה 4), וכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ - רק בשנת תרמ"ד - סה"מ תשי"א עמ' 168), ואז מקיימים את כל המנהגים הקשורים בזה.

(57) 'בין פסח לשבועות' עמ' רמא. שבח-המועדים עמ' 188.

(58) ראה כף-החיים ס' תקנ"א סי"ז.

(59) ספר-השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 745. וראה 'אוצר' עמ' רנח.

(60) שו"ע אדמוה"ז סו"ס תצג. ומסיים שם "ואותן הנשים שאינן סופרות, אפשר שיש להן לשבות ממלאכה כל הלילה".

(61) אג"ק כרך טו עמ' ק, ובכ"מ.

(62) שו"ת מנחת-אלעזר ח"ד סי' מד, 'דרכי חיים ושלום' ס' תרכז (וכתב שאדברה, ימים אלו הם ימים מוצלחים לנסיעה). (וראה גם בין פסח לשבועות ס"פ טו. נטעיגבריאל פסח ח"ג פנ"ו סי"ד, עיי"ש).

סעודות-רשות, אבל בלי "ריקודים, מחולות ושמחות יתרות"⁴⁸. אין להקל בזה בערב שבת-קודש ובמוצאי שבת-קודש יותר מבשאר ימי השבוע. עם זאת, נהגו להתוועד ולזמר ניגונים חסידיים בפה ואף ברשמקול, ואף ה'מחולות' שבהתוועדות אין אוסרים.⁴⁹

הכנסת ספר-תורה מתירים גם בתופים ובמחולות, כנהוג.⁵⁰

תספורת: על-פי האריז"ל, אין מסתפרים, גם בעלי ברית, ואפילו בל"ג בעומר, עד ערב שבועות. נהוג לחנך בעניין זה גם את הקטנים.⁵¹

תספורת מצווה לבני שלוש: מי שיום-הולדתם חל עד ל"ג בעומר - יעשוה בל"ג בעומר (ואם אפשר - במירון)⁵², ואלה שנולדו אחריו - בערב חג השבועות⁵³, אבל אין להקדים התספורת לל"ג בעומר לפני מלאות לילד שלוש שנים.⁵⁴

אם הגיע הילד לגיל זה לפני הפסח, אין לדחות התספורת (והתחלת החינוך) עד ל"ג בעומר, ולכל היותר יכול לסיים התספורת בל"ג בעומר.⁵⁵

את שאר ענייני חינוך הילד (להרגילו בנשיאת טלית-קטן, ברכות-השחר, ברכת-המזון וקריאת-שמע שעל המיטה) יעשו כבר בהגיעו לגיל שלוש.⁵⁶

שמחשיבים זאת כדבר מצוה (פסקי תשובות שם ס"ק ו).
(48) שו"ע אדמוה"ז שם סו"ס א.

(49) הגרש"ז גרליק ז"ל, ע"פ דיוק הלשון הנ"ל "ושמחות יתירות".

(50) 'בין פסח לשבועות' עמ' רפו, וראה בריר בנשוא זה ב'התקשרות' גיליון רמו עמ' 19. (אך המפורש בסוף שיחת ש"פ אמור תנש"א - סה"ש ח"ב עמ' 534, מתייחס לכאורה לל"ג בעומר עצמו).

(51) אגרות הרמ"ז ס' ב, הובא בשערי-תשובה סו"ס תצג. וע' 'אוצר' ס"ע רפג.

(52) שערי הלכה ומנהג או"ח ח"ב סימנים רכב, רצו וש"נ.

(53) אג"ק ח"ב עמ' תמא (למי שנולד בכ' אייר).

(54) לקוטי שיחות ח"ז עמ' 349.

(55) אג"ק ח"ד עמ' לט.

(56) אג"ק ח"ה עמ' כב, וחי"ד עמ' לט. וראה בכ"ז המובא ב'אוצר'.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ח בניסן ה'תשע"ג - כ"ה בניסן ה'תשע"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ח בניסן	הלכות שביתת יו"ט פרק ז-ח. הלכות חמץ ומצה.. בפרקים אלו. פרק א.	ה' מעשר פרק ב.	מ"ע קסו. מל"ט שכו. מ"ע קסז. מל"ט שכו. קצט.
ש"ק	י"ט בניסן	פרק ב-ד.	פרק ג.	מ"ע קנו. מל"ט קצז. קצח.
א'	כ' בניסן	פרק ה-ז.	פרק ד.	מל"ט ר. רא. מ"ע קנח.
ב'	כ"א בניסן	פרק ח. נוסח ההגדה. הלכות שופר וסוכה ולולב.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ה.	מ"ע קנז. ספר משנה תורה סוף הלכות חמץ ומצה: נוסח ההגדה. מ"ע קע.
ג'	כ"ב בניסן	פרק ג-ה.	פרק ו.	מ"ע קסח.
ד'	כ"ג בניסן	פרק ו-ח.	פרק ז.	מ"ע קסט.
ה'	כ"ד בניסן	הלכות שקלים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ח.	מ"ע קעא.
ו'	כ"ה בניסן	פרק ד. הלכות קדוש החדש.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ט.	מ"ע קעא. קנג.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחה החמה	זמן ק"ש	סוף והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ח בניסן	4.32	5.21	5.43	6.40	9.38	12.46	1.17	6.58.1	7.22
ש"ק, י"ט בניסן	4.30	5.19	5.41	6.39	9.37	12.46	1.17	6.58.8	7.23
א', כ' בניסן	4.28	5.18	5.40	6.38	9.36	12.45	1.16	6.59.4	7.24
ב', כ"א בניסן	4.27	5.17	5.39	6.37	9.35	12.45	1.16	7.00.1	7.24
ג', כ"ב בניסן	4.25	5.15	5.37	6.35	9.35	12.45	1.16	7.00.8	7.25
ד', כ"ג בניסן	4.24	5.14	5.36	6.34	9.34	12.44	1.16	7.01.5	7.26
ה', כ"ד בניסן	4.22	5.12	5.35	6.33	9.33	12.44	1.16	7.02.1	7.26
ו', כ"ה בניסן	4.21	5.11	5.33	6.32	9.32	12.44	1.15	7.02.8	7.27

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסיודרו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
שבת חוה"מ	6:21	7:34	6:36	7:36	6:28	7:36	6:38	7:36
שביעי של פסח	6:22	7:36	6:38	7:38	6:29	7:38	6:40	7:38
שמיני	6:26	7:39	6:41	7:41	6:33	7:41	6:43	7:41

עורך ראשי: **מנחם מענדל ברוד** • עורך: **נחמיה קפלון** • הגהה: **יוסף יצחק אולידורט**
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב **יוסף יצחק הכהן אהרונוב**
 כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169
 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

ותורה שבעל-פה וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, וממילא זהו הזמן המתאים להוסיף בלימוד התורה...

"וכדי להוסיף בזה, כדאי לעורר יהודים בכל מקום ומקום האפשרי, שדבר נכון וטוב מאוד שיערכו 'כינוס תורה' בימים אלו בשבוע זה, או על-כלי-פנים בשבת הבאה, או בימים שלאחרי זה (בכל מקום - לפי תנאי המקום והזמן). ובמקומות שעורכים כבר כינוס תורה - יוסיפו בזה, בכמות ובאיכות..."

"תכלית הכינוסים היא גם 'העמידו תלמידים הרבה', ואחד האמצעים להבטיח זאת הוא על-ידי הדפסת הנאמר בכינוסים ('בקלף נאה ודיו נאה')"⁴¹.

מנהגי ימי הספירה:

נישואין: אין נושאים נשים בין פסח לעצרת, לפי שהם ימי דין ומתאבלים בהם על עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו בימים אלו⁴².

בדבר נישואין בל"ג בעומר - משנה אחרונה⁴³ ומעשה רב⁴⁴ שעושים גם בליל ל"ג בעומר.

בדבר נישואין בשלושת ימי הגבלה⁴⁵ - בשנים עברו⁴⁶ העדיף הרבי לדחות זאת לאסרו-חג, אך בשנים האחרונות, כשביטל את ההגבלות שבתאריכים כידוע, התיר והסכים לערוך נישואין אז, וכן הורה הרה"ג רז"ש דבורקין ע"ה למעשה.

מותר לעשות שידוכים וסעודת שידוכים בלי ריקודים, מחולות וכלי-זמר⁴⁷. מותר לערוך

(41) סה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 413-411.

(42) שו"ע אדמוה"ז ס' תצג ס"א.

(43) שיחות קודש תשל"ז ח"א עמ' 703, שערי הל' ומנהג ח"ה עמ' קז.

(44) בליל ל"ג בעומר תשמ"ט - התועדות תשמ"ט ח"ג עמ' 178.

ודלא כמ"ש באג"ק כרך ח, עמ' שיח.

ישתדלו לגמור את החופה והסעודה לפני ליל ל"ד, אך אם אירע שנתאחרה הסעודה, וי"א אף החופה, יכולים לעשותה בלילה - בין פסח לשבועות עמ' רעה, נטעי-גבריאל הל' פסח ח"ג עמ' ריו וש"נ.
 (45) כצ"ל ע"פ שו"ע אדמוה"ז שם ס"ה. ראה אג"ק ח"ט עמ' מו וב'התקשרות' גיליון תסד, עמ' 19.

(46) אג"ק כרך ח ה"ל.

(47) ערוך-השולחן שם ס"ב, והמקורות שצוינו בס' 'בין פסח לשבועות' עמ' רפה. אבל בסעודת מצוה ממש, כגון בר מצוה, ברית מילה ופדיון הבן, הכנסת ס"ת וסיום מסכת, או שבע ברכות (כשהנישואין היו בל"ג בעומר), ראה פסקי תשובות ס' צג הערה 39, שפוסקים רבים התירו זאת ע"פ המנהג ר"ס תצג [שו"ע אדה"ז שם ס"א], עמ' 19. ומנהג העולם להקל בנגינה וריקודים בחוה"מ"פ, כיוון

ואדמוה"ז, א"ל אתה (אדמוה"ז), ניגון מקהלת אדמו"ר האמצעי (אדהאמ"צ), ימין ה' (הצ"צ), לכתחילה אריבער (מהר"ש), ניגון הכנה (הרש"ב), הבינוני (הרי"צ), אתה בחרתנו / הוא אלוקינו / הושיעה (הרבי), ניגון הקפות (הרלו"צ - אביו של הרבי).

לאחרי זה מנגנים כפי שהיה הסדר בסוף ההתועדות הגדולות (למעט השנים תשמ"ו ואילך): ניגון הכנה, ד' בבות, ניע זשוריצי.

צבאות ה': בשנת תשמ"מ הורה הרבי לערוך כינוסים ומסיבות לילדי ישראל שלפני גיל מצוות (בנים לעצמם ובנות לעצמן) בארץ-הקודש ובחו"ל בשביעי-של-פסח, להסביר להם את משמעות יציאת מצרים ומסירת-נפשם של ישראל אז לעבור בים כדי להגיע למתן-תורה, מה שהביא את בקיעת הים ועד למתן-תורה, וכדאי ונכון לקשרם עם סעודת משיח, ועל-ידי זה מחזקים קיום העולם וממהרים את קץ הגלות³⁶.

יום שלישי

כ"ב בניסן - איסרו-חג³⁷

אין מתענים, ומרבים קצת באכילה ושתייה³⁸. עד אחרי ראש-חודש אייר, אין אומרים תחנון ו'למנצח... יענך'³⁹.

כינוס תורה: כ"ק אדמו"ר הנהיג, זה כמה שנים, שבהמשך ובסמיכות לחג הפסח⁴⁰ יארגנו 'כינוס תורה' מיד לאחר החג ובאופן שיוכלו להגיע אליו גם מרחוק, שבו כמה וכמה שקלא וטריא ומפללים בדברי תורה, כי בהמשך לחג הפסח מתחיל מחדש העניין ד'משה קיבל תורה מסיני' תורה שבכתב

(36) לקוטי-שיחות שם, עמ' 217.

(37) **בחול** - אחרון-של-פסח. מהדרין לאכול 'שרויה' בסעודות הלילה והיום. בנטילת מים אחרונים - שוב מעבירים המים על השפתיים כבכל השנה. הדלקת הנרות - רק אחרי צאת הכוכבים, ומברכת 'להדליק נר של יו"ט' בלבד. בשחרית מוציאים שני ס"ת (ואומרים י"ג מידות פ"א, רבש"ע וכו'). בראשון קוראים לה' עולים בפ' ראה 'כל הבכור', ח"ק, ובשני מפטיר כדאיתמו. הפטרה "עוד היום..." הזכרת נשמות. מוסף. אחרי מנחה - סעודת משיח. למחרת - אסרו-חג.

(38) שו"ע אדמוה"ז ס' תכט ס"ז. לוח כולל-חב"ד.

(39) לוח כולל-חב"ד.

(40) וגם לחגי-השבועות וחגי-הסוכות.

שמחת אחרון של פסח היא מעין לעתיד לבוא

ביציאת מצרים היה הגילוי מבחינת 'גליא' דקודשא בריך הוא, היינו, שחיבור האדם הוא בעיקר על ידי תורה ומצוות, ולכן גם הניסים הם מדרגה שלמעלה מהתלבשות בטבע • לעתיד יהיה חיבור הבורא והנברא בבחינת 'סתים' דקודשא בריך הוא, שאז יתגלו הנסים המלובשים בטבע, כי גם בענייני העולם יראו אלוקות, ועתה זמן ההכנה לזה בעבודה של "בכל דרכיך דעהו" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

שהרי היציאה ממצרים היתה על מנת שתהיה הכניסה ל"ארץ טובה ורחבה"⁵. ומעלת אחרון של פסח לגבי שביעי של פסח – מודגשת במה שכתוב בהפטרת היום, "והניף ידו על הנהר וגו"⁶, היינו שבהפטרה מדובר אודות בקיעת הנהר שתהיה לעתיד לבוא בביאת המשיח, והרי גדלה מעלת בקיעת הנהר דלעתיד לבוא על בקיעת הים שהיתה בשעת יציאת מצרים, בשביעי של פסח (כדלקמן).

ב. [.] ויש להוסיף ולבאר מעלת הגילויים לעתיד לבוא לגבי הגילויים בקריעת ים סוף⁷: בשעת קריעת ים סוף אמרו ישראל "זה אילי ואנוהו"⁸. וידוע שעניין "זה" הוא ראיית אלוקות במוחש, היינו, לא רק ידיעה והשגה בלבד כי אם

א. מעלת אחרון של פסח לגבי שאר ימי הפסח מודגשת בהפטרת היום. ולהעיר, שכללות עניין ההפטרה הוא גם עניין של גמר וסיום, ולכן, מעלת אחרון (גמר וסיום) של פסח מודגשת בעיקר בהפטרת היום. ביאור הדברים:

מעלת אחרון של פסח לגבי יום ראשון של פסח – מודגשת בכך שההפטרה של יום ראשון של פסח היא אודות התחלת הכניסה לארץ ישראל¹, ואילו ההפטרה של אחרון של פסח היא אודות ביאת המשיח: "ויצא חוטר מגזע ישי וגו"².

והרי מובן שביאת המשיח הוא עניין נעלה הרבה יותר מאשר התחלת הכניסה לארץ – כמו שנאמר³, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", היינו, שהגאולה העתידה היא באופן של "נפלאות" לגבי גאולת מצרים⁴, שבה נכללת גם הכניסה לארץ שהיא הגמר של יציאת מצרים,

בשמחת תורה ובאחרון של פסח היו מנגנים את הניגון 'האפ קאזאק'³¹ של הרה"ק הסבא משפולה נ"ע.

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ היה נוהג באחרון של פסח להורות שירקדו "ריקוד של משיח" ("משיח"ס טאנץ"), והיו פעמים שגם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הורה כן.

רבינו הבעל שם טוב היה אוכל סעודה שלישית ביום אחרון של פסח (בחול) והיתה נקראת אצלו "סעודת משיח"³², משום שביום זה מאיר גילוי הארת המשיח.

מנהג קבוע לשתות ד' כוסות בסעודה זו, הנהיג כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו. ארבע כוסות יין, כנגד ארבע כוסות הנחמה שעתידי הקב"ה להשקות את ישראל. מי שקשה לו, ישתה מעט ויוסיף קצת בכל פעם ויחשב לו ככוס נוספת³³.

גם לאחר ארבע הכוסות אפשר לומר 'לחיים', ופשיטא – (שכל זה יהיה) באופן של זהירות משכרות, חסד שלום, היפך הציווי והיפך הרצוי, על ידי זה שייקח כוסות שלפי ערכו, או שישתה רוב כוס וכיוצא בזה³⁴.

"בארץ ישראל אוכלים סעודת משיח (ושותים ארבע כוסות) בשביעי של פסח"³⁵. למעשה, עורכים בדרך כלל את הסעודה לאחר תפילת מנחה.

נוהגים לערוך סעודה זו ברוב עם, ומנגנים ניגוני רבותינו נשיאינו ועל פי הסדר שהורה הרבי בהתוודעויות דראש השנה. לפני כל ניגון מכריזים שם בעל הניגון. ניגון ג' תנועות (להבעש"ט, הה"מ

(פעם אחת), ריבונו של עולם, ואני תפילתי, בריך שמיה וכו'. בספר הראשון קוראים לחמישה עולים בפרשת בשלח: "ויהי בשלח... ה' רופאך".

המילים הנאמרות בנגינה מיוחדת כנהוג, לפי שתי הנוסחאות שהביא ב'אוצר מנהגי חב"ד'²⁵, רובן בפסוקים שיש בהם שם ה', והחילוקים ביניהן נכנסו כאן בסוגריים מרובעים: מימנים ומשמאלם (השני), ויאמינו בה' ובמשה עבדו, סוס ורוכבו רמה בים, [זה אילי ואנוהו] אלוקי אבי וארוממנהו, ה' שמו, ימינך ה' תרעץ אויב, נורא תהילות עושה פלא, [נהלת בעזך אל נווה קדשך], עד יעבור עם זו קניית, ה' ימלוך לעולם ועד, [הלכו ביבשה בתוך הים, (ותען להם מרים...)] סוס ורוכבו רמה בים].

בעת קריאת שירת הים – עומדים²⁶. מניחים את הספר השני על הבימה ואומרים חצי קדיש. בספר השני קוראים למפטיר "והקרבתם" כבכל ימי חול המועד (גם בשעת הדחק)²⁷ אין להעלות קטן (למפטיר). הפטרה "וידבר דוד"²⁸.

הזכרת נשמות²⁹: רבותינו נשיאינו נהגו לאחוז בעץ החיים של ספר התורה בעת אמירת יזכור. מי שהוריו בחיים, יוצא מבית הכנסת בזמן הזכרת נשמות. אָבֶל (רח"ל) בשנה הראשונה לפטירת אביו או אמו, נשאר בבית הכנסת אך אינו מזכיר נשמות. בהזכרת נשמות אומרים "בן פלונית".

אומרים 'אב הרחמים'. גם מי שאינו מזכיר נשמות אומר זאת (ולכן יש לקרוא להם לחזור לבית הכנסת לאמירה זו). אשרי. יהללו. תפילת מוסף.

סעודת משיח:³⁰

31) ספר הניגונים ח"א, ניגון כד. הטעם משום שזהו ניגון של שמחה וניצחון, שהן נקודות המועדים הללו (המלך במסיבו' ח"א עמ' קנו), וכן מפני שה'סבא' עסק בפדיון שבויים, השייך לחג הפסח, 'זמן חירותנו' (שם ח"ב עמ' קלו).

32) דהיינו המשכת עניין משיח, המופיע בארוכה בהפטרת היום, בפנימיות, "דם ובשר כבשרו". לקוטי שיחות כרך ז, עמ' 273. וראה ב'אוצר'.

33) שיחת שבת מבה"ח אייר תשי"ז (תורת מנחם ח"ט עמ' 354), וזה בהתאם להאמור בשיחת אהש"פ תשמ"ה ס"ג, שצ"ל ד' כוסות מלאים דווקא, הובא ב'אוצר' שם עמ' רלג, עיי"ש. בשנת תשמ"ו וממנה והלאה הורה הרבי לשתות ארבע כוסות מלאים עד תומם.

34) 'התוודעויות' תשמ"ח ח"ג עמ' 173.

35) סה"ש תנש"א ח"א עמ' 444, הערה 77. לקוטי שיחות כרך כב, עמ' 218. ועוד.

25) עמ' ריז.

26) ספר המנהגים. אדמו"ר מהורש"ב עמד כשפניו אל הס"ת, כמובא ב'רשימות' חוברת ה, עמ' 25, וכן נהג הרבי. אבל ב'היום יום' העתיק זאת רק בקשר לעשרת הדברות, ולא לשירת הים. ואולי פרט זה אינו הוראה לרבים.

27) ע"פ 'התוודעויות' תשמ"ה ח"ד עמ' 2334, 'שערי הל' ומנהג' אור"ח ח"ב ס"ע רפב.

28) שו"ע אדה"ז סימן תצ סעיף יג. לוח כולל חב"ד.

29) המנהגים ומקורם – ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' אולת-תשרי עמ' רכא ואילך.

30) רוב המנהגים נסמנו ב'אוצר' עמ' רכט ואילך. לשאלה מדוע הרבי ואנ"ש אין נוהגים כאמור בלוח 'היום יום' כב ניסן (וממנו בספר המנהגים ובלוח כולל חב"ד) "מהדרין לקדש, אח"כ מתפללים תפילת המנחה, ואח"כ סעודת יו"ט", ראה 'אוצר' עמ' רכח.

5) שמות ג.ח. ועוד.
6) ישעיהו יא, טו.
7) מכאן עד סוס"ה הגיע לידנו רק ראשי פרקים בלבד, וכנראה שחסר אריכות הדברים שהיתה בעניין זה (המו"ל).
8) בשלח טו, ב.

1) יהושע בתחלתו (ג,ה ואילך).
2) ישעיהו יא, א ואילך.
3) מיכה ז, טו.
4) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (עמ' תפז), וש"נ.

ראיית אלוקות במוחש, כמבואר בכמה מקומות⁹. אמנם, בקריעת ים־סוף אמרו "זה" רק פעם אחת בלבד. ואילו לעתיד יהיה גילוי נעלה יותר שלכן יאמרו ב' פעמים זה¹⁰, כמו שכתוב¹¹ "ואמר ביום ההוא הנה אלוקיניו זה גו' זה הוי' קיווינו לו".

ג. וביאור העניין:

אינא בזוהר¹² "תלת דרגין אינון מתקשרן דא כדא – קוב"ה, אורייתא וישראל וכל חד דרגא על דרגא סתים וגליא".

כלומר, שישנו גליא דקוב"ה וסתים דקוב"ה: גליא דקוב"ה הוא בחינת האלוקות המתלבש בעולמות, וסתים דקוב"ה הוא בחינת האלוקות שלמעלה מהעולמות.

והנה, החילוק שבין ב' דרגות אלו – בכללות – שמבחינת האלוקות המתלבש בעולמות נמשכת הנהגת הטבע, ומבחינת האלוקות שלמעלה מהעולמות נמשכת הנהגה ניסית שלמעלה מהטבע.

אמנם בפרטיות יותר – הנה בניסים גופא ישנם ב' סוגים: א) ניסים גלויים, היינו, שאופן הנס הוא על־ידי שידוד מערכות הטבע, וכמו נס קריעת ים־סוף. וניסים אלו נמשכים מבחינת גליא דקוב"ה. ב) ניסים נסתרים המתלבשים בלבושי הטבע, שנמשכים מבחינת סתים דקוב"ה, ולכן הם ניסים נסתרים, ועל זה נאמר¹³, "לעושה נפלאות גדולות לבדו", שרק הוא לבדו יתברך יודע את הנפלאות¹⁴. וזהו ההפרש בין קריעת ים־סוף לגילויים דלעתיד – שבקריעת ים־סוף שעניינו שידוד מערכות הטבע, נס גלוי, היה גילוי בחינת גליא דקוב"ה, ואילו האלוקות המתלבש בטבע גופא, שהוא מבחינת סתים דקוב"ה, לא נמשך בגילוי. אמנם לעתיד־לבוא כתיב¹⁵ "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר", שיתגלה גם

האלוקות המתלבש בלבושי הטבע, והוא בחינת סתים דקוב"ה.

ד. והעניין בעבודה:

ידוע שקריעת ים־סוף היתה הכנה למתן־תורה, שאז נעשה חיבור נברא עם בורא, כדאינא במדרש¹⁶ שבמתן־תורה ביטל הקב"ה את הגזירה ש'עליונים לא יירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים'.

אמנם, ההתחדשות בחיבור נברא ובורא שנתחדשה במתן־תורה (על־ידי ההכנה של קריעת ים־סוף) היא רק בענייני תורה ומצוות, אבל לא בשאר עניינים גשמיים שהם ענייני הרשות, גם כאשר עוסק בהם "לשם שמים"¹⁷ ומקיים על־ידם "בכל דרכיך דעהו"¹⁸.

וזהו שמצינו שחייבו רז"ל¹⁹ לקום ולעמוד מפני כל עוסק במצווה, שזהו "מפני ה' השוכן ומתלבש בנפשו בשעה זו" (כמבואר בתנייא²⁰) – והרי המצווה לקום היא מפני "עוסק במצווה" דווקא, אבל לא מפני עוסק בדברי הרשות, אפילו כאשר עושה זאת "לשם שמים" ובאופן של "דעהו".

ולכן, בקריעת ים־סוף שהיתה הכנה למתן־תורה, היו רק ניסים גלויים באופן של שידוד הטבע, אבל לא ניסים הנסתרים בלבושי הטבע עצמם.

מה־שאינ־כן לעתיד־לבוא שאז יהיה חיבור נברא ובורא לא רק בעניינים של תורה ומצוות בלבד, אלא יהיה גילוי אלוקות בכל העניינים הגשמיים, גם קודם עשיית המצווה בהם (שזהו עניין ב' פעמים זה²¹) – הנה אז יתגלו גם הניסים הנסתרים המלוכשים בלבושי הטבע עצמם.

ה. וכל זה הוא מצד החילוק שבאופן התגלות התורה – גליא דתורה וסתים דתורה:

16) שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.

17) אבות פ"ב מי"ב.

18) משלי ג, וראה רמב"ם הל' דיעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרלא. שו"ע אדה"ז שם סקנ"ו ס"ב.

19) ראה בהנסמן ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות" לתניא דלקמן (עמ' דש).

20) פמ"ו (סו, א).

21) ראה גם סה"מ תרנ"ד עמ' קנד.

אין מברכים 'שהחיינו' לא בהדלקת הנרות ולא בקידוש.

שמחת שביעי־של־פסח (ואחרון־של־פסח) גדולה מזו של שאר ימי הפסח, כיוון שבו היתה שלימות עניין יציאת מצרים, וההכנה לגאולה העתידה¹¹, ואז דווקא היתה לידת נשמות ישראל. יש שמסרו בשם הצמח־צדק ששביעי־של־פסח הוא הדרגא ד'כל השביעין חביבין¹².

בשביעי־של־פסח, שבו מתגלה העצמות בבחינת "חשף ה' את זרוע קדשו", וכל אחד ואחד יכול לקחת ולקבל, יש לייקר כל רגע¹³.

* "לטהרנו מקליפותינו": המתוועדים ביו"ט זה בבית־הכנסת או בבית, זקנים עם נערים¹⁴, ייזהרו שלא לטלטל קליפות אגוז מפני איסור 'מוקצה', כי אף שאזהרת אדמו"ר הזקן הידועה בסידור¹⁵ נאמרה רק על שבת ולא על יום־טוב (שבו אין איסור לברור את הפסולת מתוך האוכל, ויש רק איסור מוקצה בטלטול הקליפות)¹⁶, הרי רואים במוחש שרבים נכשלים בזה, ורק אם הצטברו קליפות רבות ויש בזה משום 'גרף של רעי', יהיה מותר לטלטלם החוצה או לאשפה¹⁷.

תהלוכה: כ"ק אדמו"ר הנהיג זה כמה וכמה שנים, ללכת בשביעי־של־פסח אחה"צ (וכן בחג השבועות ובשמיני־עצרת) ב'תהלוכה' לבקר את בני־ישראל שבבתי־כנסיות ובבתי־מדרשות בכמה וכמה שכונות, כדי להוסיף בשמחת החג (על־ידי ההתאחדות עם רבים מבני־ישראל שבשאר שכונות), ובפרט על־ידי אמירת דברי תורה ("פיקודי ה' ישרים משמחי לב"), נגלה דתורה ופנימיות התורה¹⁸.

11) ספר־המנהגים, מנהגי שביעי־של־פסח, ובנסמן שם.

12) 'המלך במסיבו' ח"א עמ' קנה"ו, וש"נ.

13) כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, ע"פ ס' השיחות תרח"ץ עמ' 270.

14) ראה בקצות השלחן ס' קמו בבדי השלחן אות יא ד"ה ולכאורה יש להקשות, ובס' שבת כהלכה דלהלן.

15) נדפס בהוספות לשו"ע שלו ח"ב, במהדורה הישנה עמ' 829 ובחדשה ריש עמ' תתק"ג, ד"ה טוב למנוע.

16) ראה בס' שבת כהלכה ח"ב פ"ג בציונים והערות אות מב.

17) שו"ע אדמו"ר ס' שח סעיף סז, ועיי"ש סעיף עה.

18) סה"ש תנש"א ח"א עמ' 436 בהערה. 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ריח (ומציין לס' 'הלכות החג בחג' עמ' 190).

כמה נקודות בנושא (מתוך קובץ 'תהלוכה' בהוצאת צא"ח נ.י., ערב שבועות תש"ס), משיחות לא מוגהות: אין לחפש תירוצים להשתמט

בליבאוויטש ניעורים כל הלילה, עוסקים בלימוד תורה¹⁹ [ומתוועדים]. הניעור כל לילה זה וכיוצא בו – אינו צריך לקרוא קריאת־שמע שעל־המיטה²⁰.

* בלקוטי שיחות²¹ נזכר אודות "אמירת שירת הים בשביעי־של־פסח בשמחה עצומה" (אם־כי לא נתפרש מתי). והרי כן הוא מנהג ישראל בהרבה קהילות. וראה ב'המלך במסיבו'²² שמזכיר הרבי את המנהג בארץ־ישראל לילך לשפת הים [והרי שם הוא עיקר אמירת שירת הים!] ולשמוח בשירה וריקודים, ומקשר זאת למנהגנו להיות ניעורים כליל זה (ברוסיה ובפרוץ נהגו אנ"ש, כבקהילות אחרות, לשפוך מים על רצפת בית־הכנסת ולרקוד עד שיתייבשו המים²³).

היו לומדים כמה שיעורים, נגלה ונסתר. פעם אחת הורה אדמו"ר מהורש"ב ללמוד כליל זה את המאמר ד"ה 'הים ראה וינס' שבלקוטי תורה (טז, ב). ופעם אחרת הורה ללמוד את המאמר שלאחריו, ד"ה 'והניף' (טז, ד)²⁴.

בשם אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע נמסר, שבשביעי־של־פסח 'הישיבה כשלעצמה (=להישאר ער, נוסף על הלימוד) היא גם־כן עניין".

שחרית: חצי הלל. קדיש תקבל. שיר של יום. מוציאים שני ספרי־תורה, שלוש־עשרה מידות

מזה (ב' דחה"ש תשד"מ); לקחת עמו רק את "בניו שהגיעו לחינוך" ולא את כל בני־ביתו (שם); יש זכות מיוחדת לאלה שהלכו למקום רחוק דווקא (ב' דחה"ש תשמ"ג); מכל פסיעה ופסיעה נברא מלאך (ב' דחה"ש תשכ"ח); לא להסתיר מניין באים, בשליחות הרבי, לדבר בהרחבה ושלא להתפעל מאף אחד (אם כי יש להיזהר שלא לפגוע באף אחד, ודברי חכמים בנחת נשמעים) (ש"פ ניצבים תש"י); כשאין מניחים לדבר, אין צריך להתפעל ולהתייאש, אלא צריך למצוא עצות ותחבולות שירשו לו לדבר (אחש"פ תשי"ב); בכל מקום ומקום שאליו מגיעים, אומרים ד"ת מתורת החסידות (תשד"מ), עניינים קלים (ר"ד ו' טבת תשי"ב); יש לשמח יהודים, ולעוררם בכל ענייני יהדות, כולל חייוק האמונה בביאת המשיח (תשמ"ו).

19) ספר־המנהגים, שש"פ. 'אוצר' עמ' ריד.

20) משא"כ בלילה רגיל – ראה סה"ש תרצ"ו עמ' 1, תש"ב עמ' 100.

21) ח"ז עמ' 270 ואילך.

22) ח"ב עמ' קכט.

23) 'התקשרות' גיליון תנט, עמ' 17.

24) 'אוצר' עמ' רטו (וכן האמור בהמשך). בדברי כ"ק אדמו"ר מוהר"ש שס"ח שם משמע, שגם בליל זה טובלים לפנות בוקר כמו בליל שבועות, ועד"ו בליל הו"ר – 'אוצר' שם עמ' שלג. ולמעשה אין נהגים כן. וע"ע.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש

י"ט בניסן, ד' דחול'המועד

הדלקת הנר: מברכות 'להדליק נר של שבת קודש' בלבד.

מנחה: אין אומרים 'הודו', אלא מתחילים 'פתח אליהו'¹.

קבלת שבת: מתחילים 'מזמור לדוד'². אומרים כסדר 'אנא בכח', וכל חרוזי 'לכה דודי'. ב'בואי בשלום' אומרים 'גם בשמחה ובצהלה', ואין אומרים 'ברינה'³. וממשיכים כרגיל. מתפללים ערבית של שבת, ואומרים בה 'יעלה ויבוא'.

אמירת 'שלום עליכם', 'אשת חיל', 'מזמור לדוד' 'דא היא סעודתא' – בלחש⁴.

שמחה: ביום טוב – שמחת החג גדולה מבחול'המועד (המותר בכמה מלאכות), ובשבת חול'המועד – גדולה השמחה עוד יותר, ובפרט לנשים, שעול הכנת אוכל נפש מוטל עליהן⁵.

שחרית: חצי הלל. מוציאים שני ספרי תורה. בספר הראשון קוראים לשבעה עולים⁶ בפרשת תישא 'ראה אתה אומר אלי' (לג, יב'לד, כו). מניחים את ספר התורה השני על הבימה ואומרים חצי קדיש; הגבהה וגלילה; בספר השני קוראים למפטיר 'והקרבתם' כמו לרביעי דאתמול; הגבהה וגלילה. הפטרה ביחזקאל (לז, א'ד): 'היתה עלי יד ה'... בברכות הפטרה אינו מזכיר יום טוב, וחותרם 'מקדש השבת' בלבד. יקום פורקן, אשרי, יהללו,

(1) ספר המנהגים עמ' 25.

(2) סידור אדמוה"ז.

(3) ספר המנהגים עמ' 26.

(4) שם, עמ' 28.

(5) לקוטי שיחות כרך יד, עמ' 420.

(6) נהוג לברך את העולה לתורה ביום טוב: 'בעבור שעלה... ולכבוד הרגל... ויזכה לעלות לרגל'. ולכאורה צריך לנהוג כן גם בשבת חול'המועד, שהקריאה בה היא בעניינא דיומא 'לכבוד הרגל', ולברך את העולה כמו ביום טוב.

חצי קדיש, מוסף דחול'המועד, עם קרבנות שבת⁷. אם יש רק ספר תורה אחד, אין מגביהים אחר חצי קדיש אלא גוללים למפטיר. ומגביהים וגוללים רק לאחר גמר המפטיר⁸. אולם את החצי קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטיר.

אומרים 'ולקחת סולת'⁹.

קידוש היום: מ'מזמור לדוד', כולו – גם 'על כן'¹⁰ – בלחש, חוץ מ'בורא פרי הגפן', כמובן. מנחה: קוראים בתורה בפרשת 'שמיני'.

יום ראשון

כ' בניסן, ה' דחול'המועד

בספר התורה הראשון קוראים לשלושה עולים בפרשת בהעלותך (במדבר ט, א'ד): 'וידבר... ולאזרח הארץ', הגבהה וגלילה, ובספר השני עולה הרביעי בפרשת פינחס 'והקרבתם' כדאתמול, חצי קדיש.

נר יום טוב: מנהגנו להקדים לכתחילה ההדלקה בערב יום טוב כמו בערב שבת, ומניחים את הגפרור לכבות מעצמו, כמו בשבת. גם הברכה אחרי ההדלקה.

יום שני

כ"א בניסן, שביעי של פסח

מי שלא הדליק קודם השקיעה, תדליק לפני הקידוש מאש שהודלקה לפני החג.

(7) לוח כולל חב"ד.

(8) כך מסר הרב אליהו שיחי לנדא (וכן נפוץ בין האשכנזים בכלל), וראה פסקי תשובות סי' קלד ס"ק ד.

(9) 'התנועעויות' תשמ"ז ח"ג ס"ע 186 (אך שלחם הפנים היה מצה, הרי השקו"ט בזה היא כבכל ענייני שבת: שלום עליכם וכו', והוראת כ"ק אדמו"ר מהור"צ היא לומר זאת, ע"כ).

(10) ספר המנהגים שם.

ידוע שבשעת מתן תורה התגלתה גליא דתורה, ולעתיד לבוא תגלה פנימיות התורה. והחילוק ביניהם – שמצד גליא דתורה, ישנו חיבור האלוקות עם ענייני תורה ומצוות בלבד, מה שאין כן מצד פנימיות התורה, יהיה חיבור אלוקות גם עם ענייני העולם.

ולכן, עניין גילוי אלוקות עתה הוא רק עלידי ניסים היוצאים מדרכי הטבע, כיוון שאין חיבור בין אלוקות עם ענייני הטבע; מה שאין כן לעתיד יהיה גילוי הניסים גם בענייני הטבע, כיוון שמצד

לעתיד לבוא כתיב "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר

יחדיו כי פי הוי' דיבר", שתתגלה גם האלוקות

המתלבשת בלבושי הטבע, והיא בחינת סתים דקוב"ה

שאינן כן במשך הזמן שלאחרי זה, שאז הרי זה בבחינת תענוג תמידי אינו תענוג²⁷.

אבל האמת היא, ששמחת הגאולה תהיה לא רק ברגע הראשון, היינו, ברגע היציאה מהגלות לגאולה, אלא גם במשך הזמן שלאחרי זה ועל זה נאמר²⁸ "כי בשמחה תצאו וגו'", שהכוונה בזה היא לא רק על היציאה מהגלות, אלא על כל משך זמן הגאולה.

ח. ויש לבאר כללות עניין השמחה לעתיד – בהקדם מאמר רז"ל²⁹ כל המועדים בטלים לעתיד חוץ מפורים, ומבואר בזה³⁰, ששמחת המועדים שהיא בהגבלה, לא תהא נחשבת לעתיד לבוא, וזהו הפירוש שכל המועדים בטלים – ביטול מצד העדר החשיבות, כ"שרגא בטיהרא"³¹, מה שאין כן

פנימיות התורה נעשה חיבור האלוקות עם ענייני העולם, כנ"ל.

ו. והנה, איתא בתניא²² שכל הגילויים דלעתיד לבוא תלויים "במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות".

ומזה מובן, שההכנה לגילוי אלוקות גם בדברים הגשמיים, שיהיה לעתיד לבוא, היא – עלידי זה שהעבודה עכשיו היא לא רק בענייני תורה ומצוות, אלא גם באופן ש"בכל דרכיך דעהו", היינו, שגם בענייני הרשות יהיה "דעהו".

כלומר: אף על פי שעכשיו ענייני העולם הם באופן שהאלוקות היא בהעלם, מכל מקום, עלידי ההתבוננות במבואר בפנימיות התורה (התחלת הגילוי דלעתיד לבוא) ש"לית אתר פנוי מיניה"²³, ו"אין עוד מלבדו"²⁴, כפירוש החסידות²⁵ שאין שום דבר זולת אלוקות, וכל ענייני העולם אינם אלא אלוקות – אזי יכולה להיות אמיתית העבודה

(22) רפ"ז.

(23) תקו"ז תנ"ז (צא, סע"ב). ת"ע (קכב, ב).

(24) ואתחנן ד, לה.

(25) ראה סהמ"צ להצ"צ שורש מצוות התפלה פי"ח (דרמ"צ קכד, ב). ובכ"מ.

(26) ראה לקו"ש ח"י עמ' 104. וש"נ.

(27) כש"ט סקכ"א. לקו"א לה"מ כג, סע"ג. מא, ב. או"ת לה"מ כז, ב. נג, סע"ד. פד, ד. צו, רע"ד. ובכ"מ.

(28) ישעיהו נה, יב.

(29) מדרש משלי פ"ט, ב. יל"ש משלי רמז תתקמד.

(30) ראה ד"ה להבין מארז"ל כל המועדים כו' דפורים אשתקד (תורת מנחם חט"ז עמ' 118 ואילך). וש"נ.

(31) חולין ס"ב.

חג הפסח

'חיפזון' ו'יד רמה'

בגאולת מצרים אנו מוצאים דבר והיפוכו. מצד אחד היתה יציאת מצרים בחיפזון, "ואכלתם אותו בחיפזון", "כי ברח העם". מאידך גיסא, מלך־מלכי־המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו נגלה עליהם וגאלם, "ביד רמה", גאולה שלמה; ומיד לאחר היציאה ממצרים הוקפו בענני כבוד ולא נחפזו עוד. העניין הוא: כאשר יש חשש מפני הרע, חובה 'לברוח' מיד. כך אמנם נהגו בני־ישראל ברגע שאך ניתנה להם ההזדמנות להשתחרר מרוע מצרים. ועם זה יש לנהוג באופן של 'יד רמה' בכל ענייני טוב וקדושה. ואף שגם ב'עשה טוב' דרושה זריזות, שהרי 'מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה' – אין הדבר דומה למידת החיפזון שבה עלינו לנקוט בברחנו מפני הרע.

(ממכתב ראש־חודש ניסן תשמ"ו)

כימי צאתך מארץ מצרים

יש דמיון מסויים בין גאולת מצרים לגאולה העתידה, כנאמר, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". כמו־כן אמרו חז"ל, "בניסן נגאלו, ובניסן עתידין להיגאל". הנה כמה נקודות משותפות לשתי הגאולות. גאולת כל העם: כשם שביציאת מצרים לא נותר אף יהודי מאחור, כן גם בגאולה העתידה, לא יישאר אף יהודי בגלות. ציבור אחד: ביציאת מצרים הודגש היות כל היהודים עם אחד וציבור אחד – "בעצם היום הזה יצאו כל צבאות השם מארץ מצרים". כך גם בגאולה העתידה, ההדגשה היא על אחדות מלאה של "כלל־ישראל" – "קהל גדול ישובו הנה"; "אין ישראל נגאלין עד שיהיו כולן אגודה אחת".

(ממכתב י"א בניסן תשמ"ב)

בזכות מידת הביטחון

חג הפסח מזכיר לנו את ביטחונם של בני־ישראל בהקב"ה: "זכרתי לך חסד נעורייך... לכתך אחריי במדבר בארץ לא זרועה". כשהראו ישראל את ביטחונם הגדול, ראו בעיני בשר את ברכת ה' – המן, בארה של מרים ועוד. בכל שנה, בימים ההם בזמן הזה, מתעוררים ומתחדשים עניינים אלו, ותוקף מידת הביטחון ממשיך את ישועת ה' בכל המצטרך – בגשמיות וברוחניות.

(לקוטי שיחות כרך ז, עמ' 1297)

להשתחרר מכל המצרים

בני־ישראל נעשו לעם בתנאים קשים ביותר, כאשר נזקקו לאמונה במידה הגדולה ביותר. בפועל, בתוך זמן קצר נתגשמה תקוותם והוכחה אמונתם. כמה גדולה אמונה זו, שהניעה עם שלם, עם זקניו, נשיו וטפיו, לעזוב מדינה מפותחת ביותר (במושגי אותה תקופה) ולצאת למדבר, "מקום נחש, שרף ועקרב". ככל דור ובכל יום חייב אדם 'לחיות' מחדש את יציאת מצרים. על־ידי אמונה חזקה בהקב"ה, המוציא אותנו מארץ מצרים, אפשר להשתחרר מכל מיצר וגבול, מבית ומבחוץ.

(לקוטי שיחות כרך ז, עמ' 248)

וזהו מה שכתוב "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", "נפלאות" דייקא, ש"פלא" עניינו מה שלמעלה מהשתלשלות, שזהו אור הבלי־גבול [...].

ט. ועל־פי האמור שבאחרון־של־פסח הוא הגילוי שלעתיד, וכל הגילויים דלעתיד תלויים במעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות – צריך להיות עתה עניין של שמחה, לא רק כשמחת המועדים שהיא בהגבלה, אלא שמחה שהיא מעין דלעתיד.

(קטעים מהתנועות אחרון־של־פסח ה'תשי"ז. תורת מנחם כרך יט, עמ' 285-292 – בלתי מוגה)

פורים, שהשמחה היא "עד דלא ידע"³², בלי גבול, תהא נחשבת גם לעתיד־לבוא. ועניין זה הוא כללות החידוש לעתיד־לבוא – שעכשיו כל העניינים הם בהגבלה, ועד שאפילו שמחה, שעניינה פריצת גדר³³, מכל־מקום, גם היא בהגבלה, ואילו עניין הבלי־גבול יתגלה לעתיד־לבוא. ולכן אמרו חז"ל³⁴, "אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם־הזה", כי ל"מלא שחוק פיו" היינו שמחה בלי גבול, ועניין זה אינו שייך בזמן הזה.

(32) מגילה ז,ב.

(33) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

(34) ברכות לא,א.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 140 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר־חב"ד 60840.

כמו־כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

לחדור את ה'כותל' המפסיק

הקב"ה הצית את חומות הגלות!

כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר כמה פעמים, שתקופה זו היא הזמן האחרון של הגלות, ו"הנה זה - משיח - עומד אחר כותלנו".

והעניין בזה:

"כותלנו" - קאי על הכותל המפסיק בין ישראל לאביהם שבשמים, שנעשה עליידי העוונות, כמו שכתוב "עוונותיכם היו מבדילים גו".

וזוהו "הנה זה עומד אחר כותלנו" - שמשח כבר נמצא, אלא שהוא "עומד אחר כותלנו", אחר הכותל שאנו הקמנו (עליידי העוונות), ועלינו רק לשבור את הכותל המפסיק, ומשיח יהיה אצלנו ("האָבן מיר משיח'ן")!

עניין המשיח - התחיל מיד בזמן החורבן, כמאמר הגמרא שכבר בשעת החורבן "נולד מושיען של ישראל". ומאז - הרי כמעט בכל דור ודור ישנו משיח, אלא שהדור לא זכה שמשח יתגלה.

ונוסף לזה (שמשח נמצא בכל דור ודור, אלא שהדור לא זכה שיתגלה) - הרי ישנן בפרטיות שנים מסוימות, שעליהם היו "קיצים", וגם בשנים אלו לא זכה הדור שמשח יתגלה.

וכידוע שהיה הקץ של רש"י שלא זכו שיתגלה בו משיח, וכן הקץ על שנת ת"ח מהזוהר, שגם בו לא זכו שיתגלה משיח.

ועל דרך זה היה המאורע עם שלמה מולכו, שהיה מקובל גדול, ומסר נפשו להתווכח עם ה"אפיפיור" ברומי, ברצונו להביא את הגאולה. אלא שהדור לא זכה לכך, והוא עצמו זכה להישרף על קידוש השם (שבעל ה"בית יוסף" התפלל כל ימיו שיזכה לזה). ונשאר ממנו ספר, וכן "דגל" שתלוי בבית הכנסת (של המהר"ל) בפראָג, שזהו חיזוק לעניין הגאולה.

אלא שכל הנ"ל הוא בדורות שלפני זה, אבל עתה עברנו כבר כל עניינים אלו כו', "כלו כל הקיצין", וכפי שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שעתה הצית כבר הקב"ה את חומות הגלות ("השם יתברך האָט אָנגעצונדן די גלות ווענט").

על כל אחד לדעת שהדבר תלוי בו. ישנם עדיין "פכים קטנים" שצריכים לבררם, ועל כל אחד לדעת שהכוונה היא אליו - שהוא צריך לברר "פכים קטנים" אלו, ועליו מוטל התפקיד להפיץ את מעיינות תורת החסידות.

ופעולות אלו - ישברו את ה"כותל" המפסיק, ונזכה לביאת משיח בגילוי, למטה מעשרה טפחים.

(תורת מנחם ה'תשי"ד, כרך יא עמ' 160-161)

לא קימעה קימעה

[...] והגאולה היא כפסקי דין הרמב"ם ש"מיד הן נגאלין", לא קימעה קימעה, לא שיבקשו את רשותו של אחשוורוש, ולא ישאלו אצל מי שיהיה... אז יהיה "יום השם הגדול והנורא"... והוא יבוא ויגאלנו...

(משיחת י"א ניסן תשכ"ב, הנחה בלתי מוגה; שיחה זו נקטעה בבכיות עצומות)

יוגרע מטיב צרכיהם...

"ויתירה מזו: יתכן שאורחיו יחמירו על עצמם כמותו, אבל אין ענינו להכריחם על זה כי אם להכין סעודה בהרחבה, ובחירה בידם אם להחמיר על עצמם ועד כמה".

ואולי ניתן לומר שמקור לכך במשנה מפורשת במסכת דמאי פ"ג מ"א: "מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניה דמאי... גבאי צדקה - ...גובין סתם ומחלקין סתם, והרוצה לתקן - יתקן".

ופסק הרמב"ם (הלכות מעשר פרק י, הלכה י"א): "מותר להאכיל את העניים ואת האורחים דמאי, וצריך להודיעם. והעני עצמו והאורה, אם רצו לתקן מתקנים".

ועיין במפרשי המשנה באריכות. רמב"ם הלכות ברכות פרק א' הלכה כ'. הלכות שבת פרק כ"ה הלכה י"ט. פיהמ"ש שבת פ"ח מ"א. סמ"ג עשין קלה. ועוד.

לוותר לטובת האורח

וראה גם שולחן ערוך יורה דעה סי' קיב (ס"ה): "יש אומרים שמי שיש בידו פת או שיש פלטר ישראל, ויש פלטר עובד כוכבים עושה פת יפה ממנו או ממין אחר שאין בידו של פלטר ישראל, מותר לקנות מפלטר עובד כוכבים במקום שנהגו היתר בפת של פלטר דכיוון דדעתו נוחה יותר בפת פלטר זה מפני חשיבותו בעיניו הרי זה כפת דחוקה לו".

ושם (סעיף יג): "מי שאינו נזהר מפת של עובד כוכבים שהיסב אצל בעל הבית הנזהר מפת של עובד כוכבים ועל השולחן פת ישראל ופת של עובד כוכבים היפה משל ישראל, יבצע בעה"ב מן היפה ומותר בכל אותה סעודה בפת של עובד כוכבים".

ומלשון השולחן ערוך משמע עוד יתירה מזו - שבעל הבית צריך לוותר על הידורו לטובת האורח.

[ולהעיר ממה שכתב הבית יוסף בסט"ו שם, ובהגהת הרמ"א שם אף שמסיים "זאין ללמוד מכאן לשאר איסורין"].

ממושכת, ב) צדקת האורחים ("שני צדיקים ונתברכו בשבילן"), ג) תלמיד חכם.

מאיך חידוש יש במדרש שאפילו לכן ויתרו (שלא היו צדיקים בעצמם כלל ועיקר) נתברכו בשכר זה.

ופרט נוסף חשוב: מאמרו של הרב המגיד ממזריטש נאמר כלפי "בן זכר" דווקא - דבר המודגש במדרש תנחומא (שמות) בו מסופר שלבן ויתרו היו להם מתחילה בנות ואחר כך בזכות הכנסת אורחים של הצדיקים נתברכו בבנים זכרים.

האורחים יבחרו!

ונסיים בשאלה הלכתית שהתעוררה אצל כמה וכמה שלוחים, ופרסמתי את תשובתי עליה ב'הערות וביאורים אהלי תורה' (גליון תתצד, ז' אדר ראשון - ש"פ תצווה תשס"ה, עמ' 58-59), אם כי אינה שייכת לפסח אך יש לפושטה על-פי דברי הרבי הנ"ל, כדלהלן:

שאלה: בכמה ערים באה"ק ת"ו הוקמו בשנים האחרונות עליידי שלוחים ועסקני אנ"ש ודומיהם או גופים אחרים של יראי ה' שומרי תורה ומצוות - בתי תמחוי, מעין בתי 'הכנסת אורחים', שבהם מאכילים כל דכפין, נזקקים ודומיהם באכילה שתייה וכו'.

חלק מהמזון וכו' מסופק לבתי חסד אלו מאולמות או מלונות בהם הכשרות היא מינימלית (כגון רבנות מקומית או רבנות ראשית) ולא דווקא 'מהדרין'. ועל כך יש המערערים כי בכגון דא עלולים להכשיל את אלה המהדרים לאכול מהדרין ('גלאַט' וכיו"ב) - וכמה הסתפקו אם מותר להמשיך בפעילות כזו?

מענה: פשוט לכאורה שאם יש כאלה שלדידם הכשרים אלו אינם מספקים, יש להדגיש זאת ולהערים על כך, שלא ייכשלו כו'.

אך בנוגע לכלל - ראה לקוטי שיחות כרך לה עמ' 186 (הנזכר למעלה): "הכנסת אורחים כדבעי היא שהמארח טורח בכל כוחו לספק לאורחיו את כל צרכיהם... ועוד זאת - שאין לו לערב החומרות שלו בהשתדלותו בהכנסת אורחים, אם עליידיהו

הכנסת אורחים

בפסח אוכלים בבית, אולם גם האורחים צריכים להרגיש בבית * דיוק בדברי רבותינו אם בפסח אין מכבדים ומי שרוצה ייקח, או שיש לתת לפני האורח את המיטב כדי לאפשר לו לקחת * האם אפשר להעביר לנצרכים אוכל ברמת כשרות פחותה? * רשימה רביעית בסדרת "יסודתו בהררי קודש" (המשך לגיליונות תתקסה, תתקסו ותתקעא)

בפסח – כל הנזהר משובח

על חג הפסח מפורש בטור (סימן תיז) ש"פסח כנגד אברהם דכתיב (בראשית יח, 1) 'לושי ועשי עוגות' ופסח היה", וענינו של אברהם הוא חסד – הכנסת אורחים. בני אדם אינם כמלאכים, אורחיו של אברהם אבינו... ולכן נוהגים זהירות בעניין האכילה מחוץ לבית בחג הפסח (ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' ניסן עמ' סז. וש"נ). בעניין זה כותב הרבי ('היכל מנחם') כרך ג, עמ' קצג(ד):

בחגי הפסח... איש וביתו (בביתו)... שקשה ביותר להדר... בענייני פסח... במקום אחר. וראה המסופר ב'ימי מלך' כרך א' עמ' 112. יש לציין כאן 'פלא יועץ' ערך חשוד: "בחג הפסח יוכל כל אדם ליהרר שלא לסעוד חוץ לביתו ואין בזה משום יוהרא ולא משום קפידה שכבר מרגלא בפומייהו דאינשי לומר: פסח איש אצל אחיו אינו אוכל כי לא כל אדם שווים בזהירותם והמרכה ליהרר הרי זה משובח".

צורכי האורח קודמים

עם זה נחשב פסח חג של אורחים. נפתח אפוא במסקנה של הרבי בעניין הכנסת אורחים שנאמרה

בהזדמנות שלא בהקשר לחג הפסח. איתא בלקוטי שיחות כרך לה עמ' 186:

הכנסת אורחים כדבעי היא שהמארח טורח בכל כוחו לספק לאורחיו את כל צרכיהם. וגם אם ספק אצלו אם ייטלו את חלקם מכל מה שהכין להם – מכל מקום מספק להם כל טוב בהרחבה.

ועוד זאת – שאין לו לערב החומרות שלו בהשתדלות בהכנסת אורחים, אם על-ידי זה יוגרע מטיב צרכיהם.

ויתירה מזו: יתכן שאורחיו יחמירו על עצמם כמותו, אבל אין ענינו להכריחם על זה כי אם להכין הסעודה בהרחבה והבחירה בידם אם להחמיר על עצמם ועד כמה.

ומסיים בשיחה:

ועל-ידי הוספה באהבת ישראל מבטלים סיבת הגלות כו'. עכ"ל.

על-פי דברים אלו ניתן אולי לבאר דברים שהוסיף כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ במנהג חב"ד בעניין ההנהגה עם אורחים בימי חג הפסח. וכך לשון ההוספה בשיחה משנת תש"ה (ספר השיחות תש"ה עמ' 91): "בפסח אין מכבדים, אך צריכים לתת אפשרות לקחת".

כאן (כפי שציין ר"י שי' מונדישין ב'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' סז) נוסף חיוב על המארח לאפשר לאורח לקחת בעצמו. בכך הוסיף כ"ק אדמו"ר

מוהרי"צ על הנאמר בספר השיחות תש"ג עמ' 58: "בפסח אין מכבדים באכילה ושתיה". ולפני כן בשנת תרח"ץ (נעתק בהיום יום כ' ניסן): "בפסח אין צריכים לכבד באכילה ושתיה אבל רשאי לקחת בעצמו".

כלומר, בשיחת תרח"ץ משמעות הדברים היא – שלכבד או להקפיד על שאין האורח טועם, זאת אין עושים בפסח. היינו שאין צורך לחוץ ולהעיק, בגלל ההידורים [של האורח] בענייני הפסח, אבל לקחת לבד יכולים. ועל כך הוסיף כאמור בשנת תש"ה, שעל המארח לאפשר לאורח לקחת בעצמו. והיינו, מתאים למה שנתבאר בלקוטי שיחות (הנ"ל), ששלמות הכנסת אורחים היא להכין את הסעודה בהרחבה, והאורח יחליט איך ינהג.

והנה משנה לשנה מתקרבים לגאולה, ועל-פי זה אתי שפיר הנאמר בסיום השיחה "ועל-ידי הוספה באהבת ישראל" – שהרי היתה זו הוספה ביחס לנאמר בשנים שקדמו לה, וק"ל.

סגולה לבנים זכרים

בכמה אגרות קודש ומענות וכו' ציין כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו (אגרות קודש כרך ת, עמ' רסב):

אשר מצוה של הכנסת אורחים סגולה מיוחדת לה לבנים.

באיגרת נוספת (שם כרך יט עמ' שלג) מפורט יותר:

על-פי מאמר המגיד ממזריטש לתלמידו אדמו"ר הזקן בעל התניא והשולחן ערוך כשביקש אצלו [=ברכה] על בן זכר וענה לו בלשון הכתוב [=תהלים קיט] 'במה יזכה נער' (במה יזכה לנער זכר) 'את ארחו' (על-ידי מצוות הכנסת אורחים).

לכאורה יש כמה מקורות ואסמכתאות לכך מדברי חז"ל:

(א) במדרש תנחומא פרשת תצא פיסקא ב: "ויש מצוות שמתן שכרה בנים, כמו שרה שאירחה את האורחים, ושונמית על שקבלה את אלישע".

(ב) ב'כד הקמח' לרבינו בחיי ערך אורחים מפורט יותר: "וכן מצינו שהמצוה הזאת של

הכנסת אורחים שהפרי שלה והשכר בעולם הזה הם הבנים שכל הזהיר בה זוכה לבנים, שכן מצינו באברהם, כי מתחלה היה 'עץ יבש' בלא בנים ואחר שנטע נטיעה זו שהמשילה הכתוב לעץ זכה לבנים, ולכן נראה לו הקב"ה במקום אילנות וכו' ושם בישרו המלאך וכו' ויהיה לו בן. וכן מצינו בשונמית שקבלה את אלישע כו' ועל-ידי מדה זו כו' היה שכרה איתה שזכתה לכן והיה הבן נביא כו'".

(ג) ובמדרש תנחומא על הפסוק (שמות ד, יח) וילך משה וישב אל יתר חותנו (פיסקא טז): "שני בני אדם קיבלו [=בביתם] שני צדיקים ונתברכו בשבילן ולא היה להם בנים מתחילה ומשנכנסו לבתיהם נתן להם הקב"ה בנים, לכן ויתרו... משנכנס יעקב לביתו [=של לבן] נתברך בנכסים ובבנים... ומשנכנס משה לביתו [=של יתרו] נתברך והיה לו בנים".

(ד) ובגמרא ברכות סג, ב: "פתח ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי בכבוד אכסניא ודרש 'ויברך ה' את עובד אדום (הגתי) בעבור ארון האלקים' והלא דברים קל-וחומר: ומה ארון שלא אכל ושתה אלא כיבד וריבץ לפניו כך – המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו – על-אחת-כמה-וכמה. מאי היא ברכה שברכו? אמר רב יהודה בר זבידא זו חמות וח' כלותיה שילדו ששה ששה בכרס אחד וכו'".

(ה) ובספר דברי מאיר – להרה"צ וכו' רבי מאיר מפרימישלן – מובא שהדבר רמוז בפסוק (ויגש מז, כג) "הא לכם זרע" – ראשי תיבות: הכנסת אורחים לכם זרע – מהווה סגולה עבורכם לזרע (חייא וקיימא).

(ו) וב'ספר המידות' להר"ן מברסלב ערך הכנסת אורחים אות ג: "הכנסת אורחים מזכה את האשה לבנים".

(ז) ושם חלק ב' אות ב: "סגולה להתזיר לאשה כו' על-ידי הכנסת אורחים".

(ח) ושם ערך בנים אות עח: "מי שהצדיק נעשה אכסניה אצלו, נתברך בבנים".

יצוין, כי במקצת המקורות מדובר על הכנסת אורחים רגילה וגם בזמן מועט, ולא דווקא צדיקים, ובמקצתם מדובר על: (א) הכנסת אורחים